

In een van de beste landen ter wereld, zo niet het beste land om te wonen, pleegt een landgenoot een onvoorstelbaar bloedige aanslag. Noorwegen is ontgoocheld. Maar twijfelt er niet aan dat het er weer bovenop komt, sterker dan ooit.

Het dorp Noorwegen bestaat niet meer

Eric Fokke
Oslo

Noren, zo wees de European Social Survey in 2009 uit, hebben van alle Europeanen het meeste vertrouwen in de medemens. Wat in veel media als 'naïef' werd vertaald.

Gemeten naar inkomen, levensverwachting en welzijn is Noorwegen is het beste land ter wereld om in te wonen, meenden de Verenigde Naties in datzelfde 2009. Ieder jaar is er wel een gerenommeerde organisatie of bureau dat het land bovenaan of heel hoog op die lijst plaatst. De Noren zelf begrijpen dat heel goed. Ze houden van hun land, zijn trots en naast menig huis wappert de Noorse wimpel. Noorwegen is geen lid van de Europese Unie en dat willen de meeste inwoners ook helemaal niet. Samenwerken prima, maar verder hebben we het goed zo.

Noorwegen is twaalf keer groter dan Nederland en telt 4,5 miljoen inwoners verdeeld over enkele steden en vooral veel kleinere dorpen. Ons kent ons. Als de burens weg zijn, staat de garage open, handig voor als ze

weer terugkomen. In de winter draaien dure terreinwagens stationair voor de winkel, terwijl de eigenaar binnen op zijn gemak boodschappen doet. Fietsen staan niet op slot, hebben niets eens een slot. Als er op een school een mobieltje wordt gestolen, is dat nieuws voor de plaatselijke krant, inclusief foto's van de gang waar de dader mogelijk doorheen is gelopen.

Het stressniveau ligt laag. Vrije tijd is heilig en wordt veelal in de natuur doorgebracht. Kinderen gaan vanaf hun zesde naar school en krijgen pas vanaf hun dertiende cijfers. Er moet niet te veel druk op ze staan, ze moeten zo lang mogelijk kind blijven. Vrouwen zijn goed vertegenwoordigd in de politiek, de top van het bedrijfsleven en de dienstensector. Het gevoel van veiligheid is groot. De politiek, als je die al tegenkomt, is ongewapend. "Heel Noorwegen, zelfs een stad als Oslo, geeft mij het gevoel in een dorp te wonen. Het voelt vertrouwd aan, veilig, alsof je iedereen kent. Alsof je dertig, veertig jaar in tijd teruggezet wordt. Heerlijk", zegt de Zweedse Kamaniya Palmér die in een koffiebar in Oslo werkt.

Hoe dorps Oslo ook kan zijn, er spelen ook steedse problemen. Junkies en alcoholisten hangen rond bij het station. En auto's gaan hier wel op slot. Ook buiten de steden worden de Noren iets alerter. Kapitale buitenschoor motoren die zonder ketting of slot aan boten hangen, worden tevoorschijn in busjes in Polen en Litouwen teruggevonden, veel vaker

De meeste immigranten komen uit Polen

Noorwegen telt 4,9 miljoen inwoners, van wie 550.000 (11 procent) immigranten. Van die groep is ruim eenderde geboren in Noorwegen met één buitenlandse ouder. De meeste allochtonen wonen in de grote steden. In de hoofdstad Oslo is 27 procent van de inwoners allochtoon. De grootste groep immigranten komt volgens het Noorse bureau voor de statistiek uit Polen. Hun aantal vertienvoudigde in de afgelopen tien jaar, van 6000 naar 60.000. Verder zijn er groepen Paki-

stani (32.000), Irakezen (28.000), Somaliërs (28.000), Vietnamezen (20.000), Iraniërs (17.000) en Turken (16.000). Bijna tachtig procent van Noren is ingeschreven in de evangelisch-lutheraanse kerk, de staatsgodsdienst van het land. Niet meer dan drie procent van de bevolking woont minimaal eens per maand een dienst bij. De islam is de grootste minderheidsgodsdienst van het land. Twee procent van de Noren is moslim, meer dan de helft van hen woont in (de omgeving van) Oslo.

verdwijnen ze spoorloos. Hekken voor havens rukken op, evenals rond bouwplaatsen, waar nog niet zo lang geleden duur materiaal voor het grijpen lag. Dat kon altijd, nu niet meer.

Iets van de 'naiviteit' is dus al verdwenen, maar tot vrijdag 22 juli 2011 geloofden de meesten Noren toch vooral nog in het goede van de mens. Zelfs toen een oorverdovende klap de

regeringsgebouwen en mensenlevens in het hart van Oslo vernietigde, wilden velen niet geloven dat het een bom was. Onweer? Gaslek? "Bommen vallen in andere landen. Je ziet dat op tv, maar dat gebeurt niet in Noorwegen", zegt de geëmotioneerde Solbjorg Gjertsen, zondag met bloemen onderweg naar de gedenkplaats voor de 92 slachtoffers van haar landgenoot Anders Behring Breivik.

Want dat is Noorwegen ook sinds vrijdag: het land van Breivik. Een rechtse extremist die een bloedbad veroorzaakte. Hij is niet de enige die het niet op buitenlanders heeft. Je kunt in Noorwegen nog zomaar een collega treffen die apengeluiden maakt als zwarte collega's voorbijkomen. Inderdaad, alsof je dertig, veertig jaar, nee, veel langer in tijd wordt teruggezet. Immigranten zijn doorgaans zeer welkom in Noorwegen. Zekere Europese, want diverse kleine Noorse gemeenschappen lopen leeg en nieuw volk met niet al te grote culturele verschillen is gewenst. Maar ook vluchtelingen met een volstrekt andere achtergrond worden warm opgevangen. Dat is Breivik een

Donderdag 21 juli, een dag voor de moordpartij, sprak de minister van buitenlandse zaken, Jonas Gahr Støre,

de jongeren toe op het eiland Utoya.

FOTO REUTERS

doorn in het oog. En zijn aanslag op het politieke hart van Noorwegen en de jongeren van de Arbeiderspartij, die zich tijdens hun zomervakantie beraadden over een nog een betere toekomst voor de Noorse samenleving, schudt het land wakker.

'We waren naïef en zijn onze onschuld verloren,' roepen politici en commentatoren van kranten. Voor beveiligingsbeambte Tommy Nærkland, die net bloemen op de gedenkplaats legt, was Noorwegen die onschuld al eerder verloren. "Het past een land waar de Nobelprijs voor de Vrede wordt uitgedeeld niet om in Afghanistan of Libië soldaten te hebben. De mensen daar zullen ons niet zo onschuldig vinden en dreiging uit die hoek blijft. Neemt niet weg dat we zoiets nog nooit meegemaakt hebben en in die zin onze onschuld verloren hebben."

Noorwegen zal na vrijdag 22 juli nooit meer het zelfde zijn, is de angstige boodschap van de media. Maar wat er nu precies gaat veranderen, is lastig te formuleren. Mikal Hem, commentator bij de krant *Dagbladet*: "Niet te veel hoop ik. Maar ik denk dat politici beter beveiligd zullen

worden. Ze zijn nu zeer toegankelijk en goed benaderbaar. Ze lopen over straat, zitten in restaurants en zijn aanspreekbaar. Ik geloof dat alleen de premier heel laagdrempelig bewaakt heeft. Het zou zonde zijn als die toegankelijkheid verloren gaat. Over het algemeen heb je kans dat mensen zich onveilig gaan voelen. Wat niet kon, is toch gebeurd."

'De politici zijn heel aanspreekbaar. Het zou jammer zijn als die toegankelijkheid verloren gaat'

Kamaniya Palmér: "Toen in 1986 de Zweedse premier Palme werd vermoord, is er veel veranderd, zonder dat ik goed onder woorden kan brengen wat dat dan is. Zweden was destijds net als Noorwegen toen ik hier drie jaar geleden kwam: veilig, onschuldig dorps. Maar het vertrouwen

was na die moord in één klap weg. De incidenten in de jaren erna hebben dat verergerd. Ik hoop niet dat het hier ook die kant op gaat."

"Hoewel het natuurlijk afwachten blijft, verwacht ik een grotere saamhorigheid, meer verbondenheid," zegt de in Noorwegen geboren 'Pakistaanse' taxichauffeur Sadquat Ahmed. Hij staat daar niet alleen in. Beveiliging Nærkland: "Gelukkig is mischien niet het juiste woord, maar gelukkig was het één Noor die verantwoordelijk is voor dit drama. Het gaat om één gek. Dat is minder complex dan dat je met een grote buitenlandse organisatie hebt te maken. We zullen nog heel lang rouwen en er komt vast een monument en mischien wel een nationale vrije dag, maar uiteindelijk wordt het leven weer het zelfde. Je ziet een sterke verbondenheid in de Noorse samenleving bij de verwerking van dit incident. We houden van ons koningshuis en de premier, we zijn trots op ze. Ze staan deze dagen zo duidelijk voor de waarden waarop onze maatschappij is gebouwd, waarden die we allemaal belangrijk vinden. We kunnen hier nog sterker uitkomen."